

macedonian

by *dumitru m. ion*

president, international academy "orient-occident"
(bucharest – romania)

and *branko cvetkoski*

director, national theatre of Macedonia
(skopje - macedonia)

Извадоци од *Писма*

МОЛСКАВИЦА

Кога си молскавично удрен по главата
Не очекувај веќе да го слушнеш
Татнежот на громот
1973

ИСКУШУВАЧОТ

Доколку сите ние имаме чувства
Тогаш никој не е навистина поет,
За да стане тоа, всушност
Ние искушуваме
1999

ПРОСТОТИЛАК

Никој не ме познава толку добро
Како што се познавам самиот;
Но и покрај тоа, знам
Колку малку се познавам себеси
1973

ЗА МИЛОСРДИЕТО

Милосрдие е кога се сеќаваш и на најмалото зло сторено на другиот
Исто така, и да го заборавиш најголемото зло што ти го нанесол некој
1977

МЕЧОТ И ПЕРОТО

Залудно е да го кренеш мечот
Кога перото е во замолчано
1993

ЗА ПРОРОШТВОТО

Секој човек е пророк
Зашто животот почнува од себеси
И, исто така, завршува во себе
1988

ЗА СРЕЌАТА

Доколку би ги присвоиле:
Од политеизмот – почитта кон земјата и прадедовците,
Од источните религии – духовноста,
Од јудаизмот – визијата и константноста,
Од христијанството – љубовта и проштевањето,
Од исламот – страста кон верата,
Од лаицизмот – разбирањето и отвореноста,
Од хуманизмот – единствениот стремеж;
Бездруго тогаш би биле најсреќни
1990

ТАТКОВИНАТА

Е парчето земја
Каде што можеме да си ја живееме слободата;
Може да е голема, колку и вселената,
Или мала, колку нашата вообразба
1990

ВИЗИЈА

... Сфаќајќи дека стасал часот за здружување со нивниот стар водач,
чираците почнаа да се подготвуваат за неговите последни совети.

Тој рече:

Ослободете се од материјата, така како што јас направив на седумгодишна возраст кога на едно сиромашно дете од маалото му ја подарив мојата омилена играчка, а детето погрешно и ме натера да ја заборавам смислата на подарокот.

Ослободете се од страста, така како што направив јас кога имав седумнаесет години, кога ја жртвував љубовта за пријателството.

Ослободете се од познанство, така како што направив јас тогаш кога, на возраст од дваесет и седум години, престанав да собирам пофалби кои ме водеа право во рацете на суетата, а не кон смиреноста.

Ослободете се од славата, така како што направив јас кога на возраст од триесет и седум години разбрав дека славата не е ништо друго друго освен привидение.

Ослободете се од метафизичките гледишта, така како што направив јас кога имав четириесет и седум години и вистината ѝ ја доверлива на вистината.

Ослободете се од човечкото, така како што направив јас кога, на возраст од педесет и седум години, се запознав со лицемерието во човечкото однесување.

Ослободете се од сличните на вас и живејте како аскетите, така како што направив и на возраст од шеесет и седум години нема да ви остане ниту еден пријател.

Ослободете се од мислите, така како што направив јас кога, на возраст од седумдесет и седум години, престанав да пишувам и ги уништих книгите кои ме оддалечуваа од природата.

Ослободете се од вашето тело, доколку смогнете, и во определениот ден ќе можете да се ослободите од животот што го познавате, за да се влеете во тоа што сè уште го игнорирате...

1999

Одломки од *Еманципираниот*

ДИШЕЊЕТО

(пред востановување на времето и местото)

Се најдов дишејќи тивко, пробивајќи ја вселената – без рабови и без време. Продолжив да скитам толку време колку што ми беше дадено да дишам и така посилно го чувствував животот, затоа што тогаш одвај стасав навистина да бидам дел од овој живот.

1995

ПЕСНАТА

(во предел каде што населението одново си ја придобива слободата)

Војските се судрија меѓу себе за некој предел; најпосле го напуштија и таа земја одново си ја врати слободата, во сеќавањето на луѓето остана само песната што ја смисли генијалниот човек додека се обидуваше да ги смири завојуваниите табори. Ни тој не успеа да ги смири со својата песна свирепите завојувачи. Залудно. Природата понатаму ја пренесува песната на животот, на пргавиот ум и на силата – преку птиците, дрвјата, потоците.

1997

ПОЕМА

(во епохата на ведрина, над бреговите на Волга)

Сеќавањето на еден народ ме враќа кон поема од непознат автор во која се вели:

Сине мој,

Кога еден ден ќе чезнеш по мене,

Тогаш кога, тргнувајќи, ќе бидам дел од светот отаде светов,

Живеј си го животот целосно,

А кога, според редот, и ти ќе бидеш дел од оној свет,

Тогаш дојди во мојата ќелија,

Во мојата сушност и мојата празнина,

Ќе ме најдеш во мојата слава,

Со перо во раката, пред лицето на лист хартија

Во потрага по друг почеток

1997

КАРПА

(во романтичен миг, во пустината Гоби, во Монголија)

Се претворив во глува карпа до која никој никогаш не се доближува. Вљубените кои се среќаваат во моја близина својата љубов ја резбаат во каменот, за да остане сведоштво за нивната страст.

1995

ЗА СОВЕСТА

(сведоштво од времето на борбата)

Нужно беше да соработувам со човек кој ми беше наменет. Со заедничко напрегање ги ослободивме уздите на идеализмот од нашата младост и на славољубието за да ги надминеме другите млади.

Инаку, тој, како средство за живот ја избра политиката и стана извесен човек. Тој управуваше како тиранин и со гордост во себеси. Кога го прашав зошто го прави тоа што го прави и што стана со нашиот идеализам и, посебно, посебно што стана со идејата да ги надминеме другите, тој ми објасни дека морал да го заштити и чува тоа што беше стекнато.

Истиот ден беше потпишан документот со кој бев ослободен од моите обврски.
1997

ЗА ТОЈ ШТО СЕ ВРАТИ

(таму каде што не постои ниту време ниту простор)

И све ме вратен без да сакам – таму каде што не постои ни простор, ниту нешта што можат да бидат почувствувани...
1997

ВЕЛИЧЕСТВЕНИОТ

Околу ќелијата на величествениот се врти смртта. Во еден миг, врткајќи се околу примерниот живот на стариот човек, таа, го заборава Величествениот.

Преку космичка акција Величествениот се слеваше со природата, исто како суштествата пред и после него, станувајќи дел од правдата која тој се мачеше многу време да ја разбере.

Семејството и народот трчаа од секаде да му го оддадат последниот омаж на големиот човек. Едни чувствуваа во неговата ќелија убав мирис и ги проповедаа неговите особини на светец. Друго рекоа дека виделе со свои очи ореол од светлина што извираше од неговата ќелија и го прогласиле за пророк.

Првородениот на неговиот постар син го отвори тестаментот на својот дедо и го читаше со поткренат глас пред сите што беа дошле да го слушаат:

„Читајте го тестаментот и расудувајте за мојот живот и за моите желби на земјата и спомнете си дека не бил мојот живот поважен од вашите животи исто како што ни еден меѓу вас не е поважен од другиот. Јас не бев ништо друго освен еден друг човек, прв од редот на оние што ја еманципираа својата мисла, но се надевам дека нема да бидам последниот од нив што го допрел познанието, како не сум ниту првиот ниту последниот од оние што ја освоиле слободата.

Денот кога зачекорив беше празник и вистински спој на ослободување на моето битие, а што се однесува на мојот гроб – би сакал тој да биде обичен, да биде во мојата ќелија, а на надгробјето да стои запишано: *тука се одмора еден државјанин на Зелената Долина*. А што се однесува до мојата ќелија – нејзината врата нека остане отворена, како вообичаено, и да остане таква каква што е, без да биде поправана или дотерувана, сè додека судбината не реши да ја претвори во прав.

Скапи мои, радувајте се за мене, затоа што колку што ќе се шири просторот, лишајот на просторот ќе биде уште поширок и колку што

подолго ќе трае времето, безвременоста ќе биде уште подолга. И колку и да била силна чувствителноста, бесчувственоста е посилна и колку да е трајно постоењето, непостоењето е уште потрајно.“
1996

Одломки од *Интегрираниот*

ЈАНСА

Ноќта во ноќ ја изненадувам, како капката низ ѓубрето; ја пцујам и потоа ја оставам на волјата на нејзината судбина.

Потоа останувам да бдеам и да демнам да се појави несреќникот. На почетокот – само ноќе, потоа и в зори, а најпосле во секој миг од денот. Затоа што нашиот пријател се навикнал на својата професија, и без да се срами како на почетокот, настојува да се однесува програмирано и со професионализам; стасавме до таму што кога се сретнавме последниот пат и го вкрстивме погледите, јас бев тој што беше обземен од срам, а не тој.

1999

ИНТЕГРИРАЊЕ

Сега, имајќи предвид дека сведоштвото на тужителот и пледоајето на одбраната завршуваат, Богот-судија треба да земе збор и до мигот на молкот да ја потврди пресудата.

И, еве, како од мрачна бездна блика светлината, истовремено заробеник и но и простор за слободата. Преку неа молчењето не поттикнува да го запознаеме Богот-судија и да му ја чуеме пресудата. Следствено, со затворени очи, се доближувам без трепет. Лажното огледало ме претставува пред Богот-судија кој изговара пресуда што се потпира врз човековата свест чија особина е невиноста; тогаш двај забележувам дека се наоѓам пред себеси, дека сите спротивности се бришат и се случува интегрирањето.

Така, еве ме. истовремено пред пророците и пред луѓето во неволја. Се ближам до нив и се интегрирам во нив, во името на Богот-судија и истовремено и *во него*, затоа што сите ние ја имаме истата судбина; фактички совеста не е ништо друго освен граница на човечкиот еквилибриум, а не изразување на безбројните начини што водат до

можности за менување на решението. Значи, еве ме одново во семоќта од која никогаш не престанав да бидам составен дел, еве ме во битието и во празнината кои никогаш не ги напуштив. Еве ме вистински интегриран во семоќта од суштества и од празнина, затоа што после смртта нема да се зборува за престорувањето во прав.

1998

ПАТНИКОТ

По престојот на земјата, полн со носталгија по тоа место на претходниот живот, еве, го продолжувам скитањето.

Живеам без прекин со моите земни сеќавања дури и после толку скитање. Лебдам без никаква пречка во времето и во просторот.

Колку што напредувам на патот на апсолутното спознание и на универзалната правда, поаѓајќи во обнова на сето она што го надградува и ќе го надградува Човекот, останува, сепак, една тема што ми го окупира умот: тоа е темата во врска со самиот Човек, со неговиот секојдневен живот, со неговото внатрешно битие, со неговата слобода.

Затоа што, без Човекот, која би била смислата на животот и на смртта? Која би била смислата на семоќта со нејзините две лица: спознанието и слободата.

А потоа се прашувам: зошто на земјата среќата не му е при рака на Човекот?

Свидетелствувам дека сум среќен во животот човечки отаде животот, затоа што таму успеав да бидам самиот јас. Но што станува со земниот живот? Возможно ли подобрување?

Дали е можно да ја извршувам таа работа од местото каде што се наоѓам?

Само смртта става капак на гладта и на похотата, на сонот на верникот и на сонот на храбриот, на разборитоста на учениот и на неписмениот. Само преку смртта, најпосле се востановува еднаквоста меѓу сите.

Без сомнение, средиштето на мојата провокација е Човекот. Но, нели сум во целсоно интеграција со Него и со Вселената, отаде времето и отаде просторот, во животот и во смртта? Следствено, зошто би бил загрижен?

Јас сум тој кој смогнува вам да ви го речам тоа, ослободен од секаков израз, пишуван или замислен. Јас сум оној кој заминува ослободен од секакво расудување, ограничено или неограничено. Јас сум оној кој заминува ослободен од Човештвото, од проблемите и од маките земни. Јас ум оној кој заминува ослободен и од повикот за еманципација, од апсолутното спознание И од универзалната правда. Патник и човек

истовремено, ослободен од Богот на Вселената. патник и, најпосле, Бог на Универзумот, ослободен, по своја волја, од Човекот.

Јас сум патникот; патник и Човек, патник и Бог на Универзумот.

Јас сум слободниот; слободен и Човекот слободен, и Бог на Универзумот.

1999

Одломки од *Сонувачот*

ПОСЛЕДНИОТ

... Во последните мигови од животот сонувачот, по зрело размислување, стигна до следните заклучоци:

Бог се раѓа, расте и потоа старее во умот на луѓето. Едни го измислуваат според сопствениот лик, мислејќи дека Господа го креира човекот само за да се забавува. Другите, ко всушност стравуваат од Него, го прават тоа просто за да живеат. Во потрагата по Богот, создаден според сопствениот лик, стареејќи во времето и просторот и губејќи се меѓу природата и празнината, човекот заборава дека за миг брише сè и сосема го интегрира во сопственото барање и во тоа што не и е потребно.

Човекот, тоа суштество на мислата, откако ќе ја спознава смртта, сè повеќе е опфатен од страв. Следствено, тој не може да има пристап кон слободата и интегрирањето со иста брзина како и другите елементи на природата и универзумот. Нему му останува должноста одново да го активира разумот за да ги усвои тие два поима.

Што се однесува на останатото, сонувајќи го животот отпосле, тој го замислува идентичен со претставата што ја има за него но и за вечноста. Но сепак, во овој случај тој не може да биде еднообразен, а самиот човек не ќе може да стане Бог?

Во потрага по верата човекот, сепак, се оддалечува од своите блиски. Во овој случај би требало, и подобро би било, да се доближи до себеси и човештвото преку неговите големи вредности.

Кога станува збор за верата, таа е најдобриот појас за спасување на Човекот, но сепак несигурно спасување. Од тука произлегува дека желбата за дејствување, за работење, во полза на човештвото станува најсигурниот и најдобриот пат за спасение.

Речиси вчера Човекот ѝсе покоруваше на природата без да ја оштети. Денеска Човекот ја користи природата и ја повредува. До сега тој го штитеше своето постоење во историското минато преку бавна еволуција. Би можел тој да биде заштитникот на еден свет кој напредува сè повеќе и побрзо.

Сонувачот, најпосле, заклучува дека не постои никаква шанса во иднината за светот што постојано е разделен во себеси, доколку се имаат пред вид разликите според расата, јазикот, територијата, верата, догмите – бидејќи него како таков го зближува само похотноста. Надвор од тоа светот би бил опфатен од здодевност и не би можел да се стреми кон хуманизмот.

2000

Од *Химни*

9

Јас сум новородениот, младиот,
Стариот, овековечувањето,
Јас сум отецот, јас сум заморот,
Јас сум мајката, јас сум жнеењето

Јас сум безживотниот, неспокојниот,
Јас сум културата, жетвата,
Јас сум доброто, дарот,
Златото, сиромаштијата

Јас сум љубовта и милоста,
Омразата, незадоволството
Јас сум надежта, очекувањето,
Среќата, судбината

Јас сум мислата, правдата,
Верата, желбата,
Јас сум видовитиот, видливиот
Јас сум во секоја патувачка ѕвезда

Јас сум животот, смртта,
Битието, непостоењето,
Јас сум Бог, јас сум бесмртноста,
Целината, ништото

Јас сум Човекот

2000

11

Јас постојам, значи сум одговорен,
 Ти постоиш, следствено суштествуваш,
 Ние постоиме – така ние постоиме,
 Причината не поврзува,
 Солидарноста не одврзува.
 За доброто како и за лошото
 Долгот не обврзува
 2000

Извадоци од *Алфа-омега*

КОЛКУ ИЗГУБЕНО ВРЕМЕ

Да се лулееш врз илузиите
 Со надеж за една средба или еден бакнеж;
 Колку изгубено време
 Додека си го замислуваш невозможното и сонуваш;
 Колку изгубено време
 По земјата, по морето и во воздухот
 Додека патуваш;
 Господе! Сепак и колку чемер
 За ова време залудно изгубено!
 2002

ВО ВРСКА СО ЖИВОТОТ

Откако го пронајдов патот за враќање
 И почнав да расудувам и распрашувам
 А не без смисла
 Стигнав до повеќе прашања отколку одговори
 2002

ПОСЛЕДНИТЕ СОЛЗИ

Само што се прелеаја
 Солзите на разделбата –
 Тажни и топли
 Како за една разделба?

Или весели и мелодични
 Како за едно осознавање?
 Последните солзи само што истеоа
 Како млаз,
 Поттикнувајќи ме да се облечам
 И еве се облекувам
 Со радост неспоредлива!
 Потпевнувам една песна,
 Песна за заминувањето што ја напишав некогаш;
 Ја потпевнувам за првпат,
 Сега кога силите ме напуштаат
 За последен пат;
 Ја потпевнувам со надеж дека
 Дека на нејзиниот крај ќе можам да заминам:
 И еве ме, тргнувам,
 Еве ме, по сртот на радоста одминувам.
 2002

Извадоци од *Соговорникот*

КАИН

Што направи, Каине, што направил Човекот од тебе? Си го уби својот брат или тој беше само Човекот кој те обвини за неговата смрт откако те замисли во сопствената имагинација?
 Ако е вистина дека Бог го претпочиташе Авела, а не тебе, дека му ги прими жртвите, одбивајќи ги твоите заедно со твојата љубов кон Него и при тоа не ја забележа твојата ревност, јас сум подготвен да ти дадам олеснувачки околности, тебе немојно суштество, на твојот ум и на твоето тело. Но, ако се случеше Авел да те убие тебе, наспроти сите докази на љубов кон Бога, тоа немаше да му го простам никогаш.
 2002

ЗА СОЖАЛУВАЊЕТО

Го наоѓам таму распнато. Го наоѓам одново таму, задлабочено во својата жртва до смрт, за да го спаси другиот. Го наоѓам местото за размена меѓу нас двајцата, а ние можеби сме едно.
 2002

ВЕТЕРНИЦИТЕ

Одамна те барам Сервантес, но го наоѓам само Дон Кихот јавнат на Росинант, на пат кон ветерниците, следен од неговиот верен другар Санчо, качен на магарето.

Ти го направи бесмртен Дон Кихота, о, драги Мигуел, во духот и во имагинацијата на луѓето, и тоа е многу добро, зашто јас те замислувам во потрага по една друга авантура по твојот јунак кој всушност си ти самиот.

Нашата авантура е значи, на обајцата нас, е откривањето на Дон Кихот и на Санчо.

2002

ДАГ

Беше втората личност која стигна да биде секретар на Организацијата на обединетите нации, Хамманрскјолд.

Стигнувам до Шведска, земјата која што одамна веќе не знае што е војна. Ти имаше мисија за зацврстување на мирот во светот. Ти беше човек од обврски и работеше успешно. Каква тага не обзема сега кога кога ја гледаме истата организација која стана знаменосец на едностраноста и на една идеја!

2002

СИНОВИТЕ

Твоите синови, Џорџ Вашингтон, ослободителу на Соединетите Американски Држави, погледни ги твоите синови, ти што си се трудел со чест и мерка за едно подобро човештво, погледни ги два века по твоето заминување како го освојуваат просторот до Марс, во потрага по водени ресурси, оставајќи го избилството вода што се наоѓа на земјата за да биде оставено на загадувањето и осудувајќи милиони човечки суштества без наследство да умрат од жед.

Такви ли синови посакуваше, о, Вашингтоне?

2002

Извадоци од *Сеќавања*

ОД *ВОВЕДОТ*

Сине мој,

Многу пати твојот дедо ми повторуваше дека него бројките го убиле, сакајќи да каже дека неговата работа поврзана со администрацијата го оддалечила од пишувањето.

Мене пак, би сакал да ти порачам, полесно буквите ме соборија, затоа што, главно, ги редев таму каде што не им беше местото, на пример, во многу некнижевни дела. Очигледно тие се покажаа полезни и примамливи. Но тие ме отстранија од книжевните дела, единствените што ја сочинуваат ризницата на творештвото.

Ти, кој си во потрага по слободата,

Треба да знаеш дека секое човечко суштество има корени со кои би требало да се гордее, безразлично какви се и под еден услов: да го освојува квалитетот и да се варди од недостатоците.

Твојот корен се спушта во правта на пророците, на апостолите и на светците; јас не би сакал да зборувам само за тие кои што се добро познати, туку во иста мерка и за пророците, апостолите и светците кои се исполнети со спознание и култура, како и за сите кои што го живеат човековиот век во духот на своето време.

Твоите корени, сине, се наоѓаат во ориентот, во центарот на земјата:

Арамејците, кои го наше единствениот Бог, ти го дале името ЕЛ, затоа што Нааман е неговиот слуга. Што се однесува до Нааман од Сирија, главатарот на арамејската војска, тој беше лекуван од лепра, во деветтиот век пред Христос, од страна на пророкот Елисеј, миејќи се седум пати во водата на Јордан. Но и уште повеќе од тоа, арамејски беше и јазикот на Христос.

Во иста мерка ти си син на Феникија, на земјата на Канаанците кои го измислиле писмото и не се насладувале на тоа откритие многу време бидејќи се збогатиле со цивилизациите на другите и самите го изгубиле својот идентитет.

Ти си истовремено и син на Арапите кои останале непроменливи во однос на каузата за праведноста низ своите славни факти кои сега се замаглени и за кои постои слаба надеж дека некогаш ќе оживеат.

Ти си син на Либан и твојот успех е виден на рамништето на индивидуа, но не и на рамништето на нацијата, поради меркантилизмот што целосно ја опфати.

Ти, најпосле, си син на ориенталната црква, вкоренета во Историјата, колку и да е поделена. нејзините пејачи на химни секој ден возвишуваат химни во слава на Бога.

Биди горд со сите овие нешта, о, сине, преземи ги врз себе и сеќавај се постојано на нив, затоа што ти си истовремено син на мигот и на целото човештво.

И не заборавај дека си син на семејство чии членови никогаш не угнетувале никого. Затоа што на човекот му е доволно да ја исполнува

својата човечност и да не угнетува никого – во буквална смисла на зборот. Имај слободна совест дури и во занданата во која ќе се најдеш поради неправедно судење, наместо да бидеш оптоварен од лажната надеж за слободата...

1998

الثقافة بالمجان

Ath-Thaqafa bil Majjan

*Série littéraire gratuite établie et dirigée depuis 1991 par
Free of charge literary series established and directed since 1991 by
Serie literaria gratuita establecida y dirigida desde 1991 por
Naji Naaman*

najinaaman
an-najiyyat

AN-NAJIYYAT

النَّجِيَّات

© *Tous droits réservés – All rights reserved – Todos los derechos reservados – الحقوق محفوظة*
Maison Naaman pour la Culture & www.najinaaman.org